

LEIF GW

Jag skjutsade en gång en kriminolog och under den dryga timme som bilfärden varade öste han sin galla över Leif GW Persson, som blivit professor när han själv borde ha blivit det. Min son, som går på KTH, missar aldrig tv-programmet "Efterlyst", och det är för Perssons skull – för att han vet så mycket, för att han är så rolig. Den kvinna jag lever med tycker han verkar vara en klok och förnuftig karl, men har svårt att förlåta honom för jaktpornografin i "Grabbarna på Fagerhult". Min pappa, som inte läser vad som helst, läser gärna Leif GW Perssons kriminalromaner: "Han skriver så bra."

Leif GW Persson, 61, är professor vid polishögskolan i Stockholm, författare till sex kriminalromaner som gått ut i väldiga upplagor och orsaken till att 700 000 svenskar varje torsdagskväll slår på teven för att se "Efterlyst". En onsdagseftermiddag i januari 2007 tar han, efter många mejl och flera telefonsamtal, till sist emot på sitt stora tjänsterum på polishögskolan i Sörentorp, med egen parkeringsplats två meter från ytterdörren och sju hagelpatroner mitt på skrivbordet. Han är klädd i väl använda blå jeans och en svart t-shirt under den blå lammullströjan. Alla vet hur han låter.

Hur kommer det sig att du började syssla med brott?

– Jag har alltid varit intresserad av brott. Jag tycker det är spännande. Det är inte svårare än så.

Det är inte svårare än så?

– Nää... alltså... ungar i en viss ålder är ju per definition våldsamt intresserade av kriminalitet. Sen går det där så småningom över: de hamnar i en vardag som handlar om att stå på ICA eller mocka med rör eller sälja saker. Med mig är det ju så att det där intresset har jag kunnat hålla vid liv genom att det blev mitt yrke, ganska tidigt.

Men varför just kriminologi?

– Jag funderade på om jag kanske skulle bli rättsläkare eller försvarsadvokat men nu blev det inget av detta utan någonstans mitt emellan: en akademisk betraktelse av brottsligheten. Jag hade en examen i statistik och så fick jag ett extraknäck på Statistiska Centralbyrån för att gå igenom deras rättsstatistik... och då hade jag

plötsligt en försörjning på det där intresset. Då var det inte längre bara att läsa Sjöwall & Wahlöö på kvällarna.

Och den miljö du växte upp i... det är Stockholm.

- Ja, det är typisk arbetarmiljö. Min pappa han var byggjobbare. Ena sommarn kunde han vara timmerman, och sen när hösten kom och det blev svårt att spika bräder på hus, då övergick han till att gräva. Morsan var hemmafru.

Syskon?

- En syster.

Vad gör hon?

- Hon gör inte så mycket, tror jag. Hon... håller på med hundar har jag för mig. Vi har ingen kontakt att tala om. Hunduppfödning. (Skrattar.) Jävla jobb. Fast hon är visst duktig på det.

Det var en hederlig miljö?

- Ja, ja, så in i helvete hederlig! Du kommer ihåg den där LO-affischen: "Gärna medalj men först en rejäl pension." Det var pappa på pricken alltså.

- Det var ju ingen intellektuell miljö precis. Inga böcker hemma. Men jag var... jag vet inte, det måste vara en sån där mutation för jag var jävligt intresserad av att läsa. Skittidigt. "Professorn" har jag kallats ända sen jag började skolan... sen dröjde det visserligen fyrtio år innan jag blev professor... men det var ändå en ganska ansenlig åtgärd att skyffla iväg någon, på den tiden då folk normalt gick sex eller sju år i skolan, till en tolvårig utbildning. Den mest bildade före mig, i min släkt, han var folkskollärare i Ockelbo. Ja, och så började jag realskolan i Norra Real, som låg närmast - där gick de fina pojkarna från Lärkstan, och så jag då från Sibirien, alltså området kring Surbrunnsgatan.

Och där var du också bäst?

- Det vill jag nog påstå. Det gick ju i vågor, för man fick ju de vanliga tonårsproblemen, några fyllor och så, även om pappa aldrig behövde komma ner och hämta mig på polisstationen på Surbrunnsgatan. Jag var med i "Vi som vet mest"... radioprogrammet, du vet. Så jag var ju känd ganska tidigt.

Vad betydde den här kontakten med rikt folk för dig?

- Det var ju sammansatt alltså. Man hade klasskompisar som man kom hem till och insåg med drabbande klarhet att den lägenhet där farsan, morsan, syrran och jag

bodde i, i hörnet Surbrunnsgatan-Valhallavägen, den rymdes i deras vardagsrum.

Men jag har aldrig smugit med min bakgrund.

Det har du inte?

- Nä. Fast precis som jag kommit mig upp, och blivit akademiker, vi talar nu om sena delen av sextiotalet – då är det *arbetare* man ska vara. Då springer man på såna som Göran Elwin iförd *murarskjorta*. (Skrattar.) Det kändes ju jääävligt konstigt. Man hade en känsla av att man låg i fel fas. Det där hade gärna fått komma tidigare, när jag gick i plugget. När det var ganska knepigt att ha den bakgrunden.

Någonstans har du sagt att du tidigt bestämde dig för att bli rik.

- Det är klart. För fan. Det sa farsan åt mig. Jag såg ju hur han såg ut när han kom från jobbet. Han tog kål på sig själv. Han brukade ta med mig när jag var liten, vi promenerade förbi Östra Real på väg ut mot Djurgården. "Här ska du gå", sa han, "för då kan du bli ingenjör". Då var jag fyra, fem år.

För att då övergå till brottsligheten. Du har intresserat dig för mängdbrotten.

Alltså vardagsbrottsligheten. Du har också vissa idéer om hur man ska kunna tackla den.

- Ja. Det finns två sätt att angripa det här. (Reser sig upp, går fram till skrivtavlan.) Du har uppklarade brott, täljaren, och så har du anmälda brott, nämnaren. (Ritar två cirklar.) Uppklaringsprocenten är alltså kvoten av täljaren genom nämnaren. (Ritar ett procenttecken mellan dem båda.) Den ligger på under tio procent, för vissa brott betydligt lägre än så. Och alltid har man gett sig på täljaren. Man har försökt öka den – sett över rutiner, infört ny teknik och så vidare – men nämnaren har man bara låtit vara där.

- Nu har vi då en brottsvolym per år på ungefär 1,2 miljoner brott, och beroende på hur man räknar så är mellan sjuhundra- och åttahundratusen av de mängdbrott. Jag har då gått igenom det för att se vilka som i mån som helst polisiär mening är fullkomligt omöjliga att utreda, och då visar det sig att jag hittar i runda slängar trehundratusen. Det är upp emot fyrtio procent – som inte är *utredningsbara*.

Underlaget är helt enkelt för klent. Eller då är det mån som tappat mobiltelefonen i fyllan och villan. Och då har jag sagt att vi kommer aldrig kunna öka uppkläringen om vi inte rensar i nämnaren. (Går och sätter sig igen.) Fast det var inte någon som blev särskilt glad åt det.

Inte?

- Rikspolischefen, han blir då orolig för att han ska dra på sig kritik för att han förringar kriminaliteten. I stället sitter hans anställda och avskriver en massa anmälningar. Vilket jag kan leva med. Men att de dessutom avskriver en massa brott som är betydligt allvarligare – där det finns en känd gärningsman, brott som är utredningsbara; det som vi kallar våld på gator och torg, där man i sju fall av tio har en känd gärningsman – då blir det lite knepigt, tycker jag. Där skriver man också av nio av tio.

- Vi har helt *sanslösa* uppklaringstal vad gäller våldtäkter – ingen stor kategori, det är tretusen brott – men vi har en uppklarning nationellt som ligger på elva procent. Var tionde våldtäkt. Jag menar, det är ganska riskfritt att bli anmäld för våldtäkt.

Din idé är alltså att få ner antalet anmälningar?

- Att koncentrera sig på sånt som är viktigt.

Hur göra då?

- Ja, jag har ju föreslagit, som en rent självsanerande åtgärd, att man säger åt försäkringsbolagen att inte kräva en polisanmälan av försäkringstagarna för att de ska kunna göra en skadeanmälan. Det ska vara upp till parterna. Och den som vill kan göra en polisanmälan.

Vad säger försäkringsbolagen om det?

- De vill inte. För de har upptäckt att ju mer besvärligt det är att göra en skadeanmälan, desto större bortfall får de och desto mer pengar tjänar de.

Och polisen vill inte heller?

- Praktiskt inriktade poliser är naturligtvis pigga på det. Ingen som räknas är pigga på det.

Mängdbrotten tycks i alla fall minska.

- Ja, det är riktigt. Inbrott och stölder minskar, fordonsangreppen minskar.

Varför?

- Med bilar är det väldigt enkelt. Det är skitsvårt att stjäla en bil i dag.

Bostadsinbrotten?

- Äh, jag vet inte. Skyddet kanske har blivit bättre. Vad fan vet jag? Det är typiskt narkotikarelaterad brottslighet. Om jag vore uppläst på narkotika kanske jag skulle

kunna hitta någon form av förklaring, att de har nån annan födgren som alternativ, som är mindre jobbig. Prostitutionen har ju också minskat.

Fast våldsbrottsligheten ökar...

- Den stiger stadigt. I och för sig har vi ungefär samma risktal för dödligt våld som vi hade för tjugo år sen, men sannolikheten för att dö - om vi nu utgår från en viss våldsggrad - har minskat till följd av kortare uttryckningstider och bättre akutvård. Om vi nollställer det har vi under de här tjugo åren säkert haft en tjugoprocentig ökning. Och sen har vi ett mörkertal. Vissa typer av försvinnanden har ökat på ett oroväckande sätt.

(Mobiltelefonen ringer. Svarar: Hallå. Ja, hej du! Vad kostar den då? Nä, nä, det är jag inte intresserad av. Det är ju fjolligt ju, den är ju inte ens läcker. Jo, jo, jag förstår vad du menar, men jag har själv haft en lägenhet där uppe och där var det i alla fall utsikt. Är den fyrtio kvadrat, till att börja med? Jag hade tänkt ge den till en av ungarna. Ja, ja. Jag tyckte i alla fall att den var bra jävla liten. Jag börjar väl bli för gammal. Nä, jag är inte intresserad. Då får du sälja den för nittonfemtio. Mm. Bra. Tack. Hej, hej!)

Våldsbrottsligheten ökar...

- Ja, även den med dödlig utgång. Men det är ju *försumbart* i jämförelse med ökningen av misshandelsbrotten under samma tid. De har ökat med ett par *hundra* procent. Och det är i sin tur försumbar i jämförelse med gaturånen, personrånen - som fullkomligt exploderat.

Hur förklarar du det?

- Nää, jag tror att... att slå ihjäl någon är inte så volatilt. Alltså materien är inte så volatilt som om du på fyllan med några kompisar ser en sån där Östermalmsfjant - själv är du från Tensta - och så sliter du av honom hans mobiltelefon. Det sker ju tusentals gånger. Det är såna rån vi har nu. Förr, då var det ju fyllskallar som började slåss om sista slatten.

Förr fanns inte lika mycket att stjäla, och så lätt?

- Nä, varje unge är ju ett potentiellt rånoffer plötsligt. Förövarna är väldigt unga. Men det är ju också koncentrerat till vissa befolkningsavsnitt - enkelt uttryckt: de som haft det knepigt - och de andelarna har ökat ganska kraftigt sen åttiotalet. Det är bara

gå runt på stan och kika på de som ligger som extra balkonglådor längs husväggarna. Det *fanns* ju inte för tjugo år sen.

Men det är ju inte uteliggarna som begår misshandelsbrotten och personrånen.

- Nä, men det är ett uttryck för något. Nämligen en marginalisering. De marginaliserade grupperna är ju *väldigt* tunga i brottsstatistiken.

Då kommer vi fram till den här frågan om att vi har en liten grupp... vad kallar du det nu?

- Persistenta brottslingar. (Skrattar.)

Så var det.

- 1975 skrev jag den första rapporten om inbrottstjuvar i Stockholm och då hade Svenskan en sån där krigsliknande löpsedel. Då stod det så här: "NÅGRA FÅ STJÄL ALLT". (Skrattar.) Där hittade jag gubbar som var *lagförda* för flera hundra brott samtidigt som du visste att du hade en upptäcktsrisk per inbrott som låg på sex, sju procent. De måste ha jobbat som bävvar.

I en rapport om mängdbrottsligheten från 2005 tar du upp tråden igen. Tror du fortfarande att...

- Ja, för fan. Jag tror på det. Det är fortfarande en liten grupp som svarar för den typen av brottslighet. Det är yngre utslagna, narkomaner. I Stockholmsområdet ett par tusen. Och naturligtvis *jävligt* brottsbelastade, historiskt. Redan när de är tjugofem brukar de ha tjugofem *lagföringar* alltså. Så nog är de högallokerade allt. De smarta inom det segmentet kan i dag ägna sig åt lite grövre brottslighet, exempelvis rån. Eller hålla på och weela och deela med ditten och datten.

Och om du tittar på våldsbrottsligheten?

- Det är ju det som är så sorgligt. Jag har tittat på lagförda. Det visar sig ju då att... en man på ungefär hundrafemtio svarar för femtio procent av den lagförda misshandelsbrottsligheten. Tidigare sa man ju så att den där högallokeringen, det vill säga att några få stjäla allt, den gäller för stölder, inbrott och såna grejer - däremot var man tveksam om den gällde för våld. Nu har man ju fått fram en massa undersökningar som tyder på att den i hög grad gäller även för våld.

Men det är inte samma grupp?

- Nej, det är en annan grupp! Där hittar du en massa konstiga personer: dörrvakter och såna där. Som fortsätter att vara dörrvakter år efter år trots att de punktligt drar på sig tolv misshandelsanmälningar per år.

Men det kan inte vara majoriteten.

- Nej, nej, för då får de ju sparken så småningom.

Vad är det för folk då?

- Såna där obegripliga jävlar som *inte* har någon annan brottsbelastning än våld. Inga kända yrken heller. Ofta invandrarbakgrund. Som flyter omkring utan fast inkomst men tycks leva bra. Jag skulle tippa att där hittar du den där kategorin som rånar värde transporter. De är några hundra stycken. Och som är inte aktiva hela tiden. De rånar en värde transport, får en massa pengar, springer på krogen och kör in helrör i champagnekylare, handlar åt tjejen för tjugotusen spänn, åker utomlands – och slåss naturligtvis. Åker BMW fast de saknar taxerad inkomst. Hur ska man komma åt nån på det? Han har varit på Valla och råkat vinna.

Och det här är en brottslighet som direkt berör oss i vår vardag.

- Exakt. Att man är ute på lördagskvällen och plötsligt får på truten av nån som man aldrig träffat i hela sitt liv.

Vad skulle polisen kunna göra?

- Det är ju det där gamla. New York-modellen.

Lagföra varje litet brott.

- Exakt. Punktera ut dem alltså. Lagföra dem. Inkapacitera dem.

Låter väldigt enkelt. Vad är problemet?

- Det är ett jävla problem. Inkapacitering är ju färskvara. De där personernas brottsaktiva tid är ganska kort medan rättsapparaten har långa reaktionstider. De samlar på sig en massa skit och så *plötsligt* smäller det till. Fast när tjuven åker dit på allvar är ju när han råkat slå ihjäl fästmän. Då har han kanske tjugo domar på skyddstillsyn och böter som han aldrig betalat. Och då är han inte längre lika aktiv. Och så fylls ju gruppen på hela tiden.

- Inkapacitering är dessutom en uppehållande åtgärd. Det gör ingenting åt nyrekryteringen.

Svaret är alltså att hitta dem tidigare.

- Psykologer och psykiatriker har ju i alla tider hävdats att de kan det, men det har de inte lyckats leda i bevis. De har inte kunnat leverera. Det vore bra om vi hade en modell som gör att man kan hitta dem i unga år. Men jag tror inte det finns nåt sånt. Jag tror att det bestäms av livet självt.

- Jag brevväxlar med en del folk som sitter på kåken. (Plockar upp ett kuvert på skrivbordet, tar fram ett brev.) En är dömd för mord. Avtjänar livstid. En sån där som hela sitt vuxna liv varit högvilt för polisen. (Plockar fram ett svartvitt foto ur kuvertet.) Han skickade en bild till mig. (Vänder på kortet, läser på baksidan.) "Här var jag mellan tre och fyra år gammal." (Räcker över fotot som visar en allvarlig pojke stående vid en vattenpöl.) Det kom med posten i dag. Det är ju ganska drabbande ju. Hur hittar du honom? Va? Han ser ju ut som mina barnbarn. (Sitter tyst en stund.)

- I dag ser han inte ut så där, kan jag säga.

Men han kanske går att hitta när han är sexton eller sjutton?

- Då kanske det är för sent att hitta honom.

Du tror inte att rättsväsendet kan reagera snabbare än vad det gör i dag?

- Marginellt, kanske. Marginellt. (Sänker rösten.)

Kan då polisen arbeta annorlunda?

- Jo, om polisen gjorde det den är satt att göra...

Mer ute på byn?

- Verkligen. Verkligen. Att du beivrar det lilla brottet. Det påverkas de av. Folk är ju inte *dumma*.

- Men drogerna är ju viktiga här. Något som slår botten ur folk, och som gör att de skiter i hur de mår, i princip, och aldrig kan tänka klart, konstruktivt. Detta är ju centralt. Är de fast i ett drogmissbruk, brännvin eller knark, då brukar det ju dröja innan de kan hala sig därifrån.

Och att stoppa folk i fängelse...

- Stoppar blödningen men gör inget åt själva sjukdomen. Dessutom är det oerhört dyrt att ha folk i fängelse.

Så, vad tror du på?

- Jag tror på ett anständigt samhälle, på ett samhälle där folk... såna där (pekar på fotot)... för han har inte haft det lätt, alltså... att de får leva på ett anständigt vis när de

är små. Sannolikheten för att de ska bli anständiga människor som vuxna, den ökar. Men det är något annat.

- Det finns ett gammalt uttryck som säger att människan är människans varg. Det har jag alltid skakat på huvudet åt. Det är sånt där man sitter och flinar åt nere på Blasieholmen. På senare år har jag börjat tro på det, för egennyttan är så jävla total i dag. Egennyttan har gjorts till livsregel för så många. Skit i andra. I statistisk genomsnittlig bemärkelse har folk i det här landet aldrig haft det bättre än de har det i dag. Men i det kortare perspektivet är andelen marginaliserade människor väsentligt större i dag än den var för trettio år sen. Jag vill inte gå så långt som att påstå att Sverige är ett djupt otillständigt samhälle, men jag tycker att Sverige i många väsentliga meningar var ett betydligt anständigare samhälle på den tiden du skrev din bok om Borlänge. Att höra en socialdemokratisk justitieminister som Thomas Bodström... jag menar... Astrid Kristensson var ju inte ens i närheten ju! Det var ju en hygglig kärring. Hon skulle inte drömma om att vräka ur sig sånt där som han gör.

Som till exempel?

- Hans *totala* hängivenhet inför inkapacitering. Hur han är villig att gå med på vad som helst på den polisiära önskelistan i form av buggning, övervakning och så vidare.

Är det något du inte begriper i din närkontakt med brottets värld? Eller förstår du allt?

- Det vete fan. Det är ju en kolossal individuell variation som ju undandrar sig de där ganska trubbiga vetenskapliga instrumenten. Nästan alla vetenskapliga undersökningar avser grupper av människor, inte enskilda individer.

Så när du tittar på den enskilde individen, då blir det svårt?

- Då blir det knepigt. Med varje vetenskapligt mått mätt skulle de inte vara den de faktiskt är. Det gäller både positivt och negativt. Med min bakgrund borde jag faktiskt inte vara så jävla framgångsrik som jag är. Jag skulle vara timmerman eller ingenjör.

Du begriper dig inte ens på dig själv?

- Nej, jag är lika obegriplig som såna där på livets skuggsida.

Har din syn på brottsligheten och brottslingar förändrats efter alla år med "Efterlyst", där du varje vecka konfronteras med en massa konkreta brott?

- Men det har jag alltid gjort. Det har jag hållit på med sen första dan. Det är väl därför jag hamnat på "Efterlyst". Nä, det som stör mig är bilderna från de här övervakningskamerorna som vi skickar ut varje torsdag. Som en av poliserna så elokvent formulerade saken: "Icke en vit man inom synhåll." Det stör mig. Det stör mig så in i helvete.

Att bilderna sänds ut eller att bilden är som den är?

- Att det är så påtagligt mycket invandrare.

Så hade du inte uttryckt dig före "Efterlyst"?

- Jo, jag hade ju sett statistiken. Men plötsligt blir det så jävla tydligt, när du ser det i rörlig bild. Men det beror ju också på att just de brotten "Efterlyst" kör - gatuvåld, rån - där kommer övervakningskamerorna in. Tokstölder mitt framför ögonen på kassörn, trots att de ser att kameran sitter där. Vi har inga filmer på

skattebrottslingar, bidragsfiffflare. Vi kan inte få med lite riktiga svenskar. (Skrattar.)

- Jag har gång på gång försökt förklara att den här kategorin brottslingar är någon procent av alla svenskar, och om vi tar utlänningar pratar vi om kanske två, tre procent. Alla de andra syns inte. Vad de ser på TV är någonting som signalerar yngre utländsk man - alltså är alla yngre utländska män på det viset. Killen som går på Tekniska högskolan och blir datamiljardär innan han fyllt tjugofem, han syns inte.

Och det försöker du förklara?

- Det försöker jag gång på gång förklara - och det blir alltid ett jävla liv. Att jag försvarar brottslingar. Men det står jag för.

- Däremot tycker jag lika illa om de som säger att invandrarna inte alls är överrepresenterade. Så oerhört tröttsamt... om vi tar romer, för att ta det enklaste och bästa exemplet, så är det så illa att av de romer som finns folkbokförda i det här landet så finns det knappast nån som fyllt femton av manligt kön som *inte* finns i Person- och belastningsregistret, PBR. Ofta för en jävla brottslighet. Och för kvinnorna är det kanske åtta av tio. Det ska jämföras med riksgenomsnittet som ligger på sex procent; tio procent för män, mellan en och två procent för kvinnor. Och så säger man att romer inte är mer tjuvaktiga än andra. Säg det till PBR. Där tycks de inte ha fattat det.

Det är alltså både problematiskt att sända ut dessa bilder och att verkligheten ser ut som den gör?

- Visst är det det, vet du. Det är skitproblematiskt. Och varje vecka har vi ett brott som inte har inträffat. Jag kommer dit och ser ärendetablån och det är en kvinnlig väktare som ska ha blivit våldtagen uppe i Hallstavik. Jag säger: "Det här kan inte stämma. Det här måste hon ha hittat på." "Du får prata med han som har ärendet", säger de. "Han sitter där." Och då går jag till honom, polisen. Han säger: "Ja, ja..." (Mobiltelefonen ringer. Svarar: Hallå? Ja, hej du. Ja, ja. Mm. Ska du bli världsbankschef? Det var Begler som berättade. Ja. Ja. Nä, det ska jag inte av det skälet att jag inte dricker vid den tiden och dessutom ska jag ut och jaga. Dessutom sitter jag i möte så jag har lite ont om tid. Vi får träffas. Du ska tillbaka i tjänst nu? Ja. Då får vi tillfälle att ses. Vad kan han vara? En och åttiofem, typ. Ja, det kan nog stämma. Det kan nog stämma. Har du någon möjlighet att göra en historisk slagning och se om det var han som rök guldändarna på de där döingarna? Ja, ja. I så fall är det den gubben. Jag tror han är högintressant i det där jävla mordet alltså. Ja, det kan nog stämma. Jag är en och åttionio. Han ser lite halvgrym ut va? Ja... Men det är han. Jag får komma förbi och titta på han. Jaha. Hej, hej.)

"Efterlyst" är ändå ett vettigt program?

- Ja, vi tar ju en massa folk. Om vi har femton inslag, varav tio med kamera, så tar vi åtminstone fem, sex av dem. Av de med kamera tar vi tre av fyra. Jag är väl den ende kriminologen som faktiskt har klarat upp spaningsmord. Ja, det har vi gjort. Flera stycken. Det är väl det du kan ge dem, både offren och de anhöriga.

Mot polisen har du varit väldigt kritisk, sagt att poliser är lata och inte gör vad de ska göra.

- Jag sa att tjugofem procent kunde med fördel gå därifrån utan att det skulle märkas ett pillekvitt på produktionstalen så det är klart att en del blev upprörda. Men jag visste ju. Jag har kompisar som är poliser och som sagt att den jäveln ska du titta på. Han är vetenskapligt intressant. Han har jobbat här i fem år och aldrig levererat ett avslutat ärende. "Jaha", säger jag. "Vad gör han då?" Jo, han har en gård ute på Mälaröarna och där har han tiotusen gäss.

- Nåväl. Sen sa jag samtidigt att tjugofem procent får då kompensera genom högre produktivitet för de tjugofem procent som inte jobbar. Vad händer då? Jo, dels får jag

en massa skäll från de här utpekade tjugofem procenten. Sen får jag tillsänt en t-tröja från en nybildad förening som kallas "The Good 25%".

Du har varit med ända sen Calle Perssons dagar, så vad säger du: Har det blivit bättre eller sämre?

- Det har faktiskt blivit sämre sen Calle slutade. Jag vill nog påstå att polisen var som bäst då. Sen började de ägna sig åt någon slags byråkratisk inavel på ett sätt som Calle aldrig i helvete skulle ha gått med på. Han fattade inte sånt. Han sa: Där ska vi ha så och så många ordningspoliser, där ska vi ha krimmare, där spanare och så vidare. Det var enkelt och självklart.

Men är inte verkligheten mer komplicerad i dag?

- Nä! Det där är *bara* skitprat! Du måste ju ha träffat dina pundare... de har ju samma kläder på sig som då du skrev din bok. De har inte ens tvättat sig sen dess. Visst! En del nytt. Vi har mobiltelefoner. Vi har kreditkort. En del sånt där. På sjuttioalet fick vi en stormvåg av checkbedrägerier men den stormvågen försvann lika fort som tsunamin när checken försvann som betalningsmedel. Kreativiteten inom brottsligheten är så in i helvete låg.

Det var bättre förr? Det är väl det man brukar säga, när man kommit upp i åren: bäst var det när man själv var ung?

- Det har jag funderat mycket på, alltså.

Det kändes bättre.

- Man var yngre och friskare. Visst. Men jag kan ju då konstatera att trots all jävla teknik som har prackats på den forensiska vetenskapen, kriminaltekniken, så tycks i stort sett samma personer bli mördade i dag som förr av i stort samma skäl, medan uppklaringstalen har sjunkit *kraftigt*. Och det tror jag beror på att man slog sönder de gamla kriminalrotlarna och gjorde det till nån slags demokratisk rättighet att utreda mord. Det skulle alla jävlar få göra, oavsett håg och fallenhet och erfarenhet. Då blir det på det viset. Idag ser du ju mordutredningar som trotsar all beskrivning.

(Skrattar.) Om de på KK1...

KK1?

- Gamla våldsroteln i Stockholm. Om de hade fått höra om den här våldtäkten på den kvinnliga väktaren i Hallstavik hade de sagt: Ja, ja, lilla gumman. Det är bra. Vi

ska köra dig hem. Vi ska se till att du får prata med nån. Och vi ska inte göra saken värre genom att ta upp en brottsanmälan.

Var det Calle Persson som fick syn på dig, eller du på honom?

- Det var rikspolisstyrelsen som kontaktade mig. Och jag tänkte att det måste ju vara lukrativare att vara på RPS än på SCB. Närmare leverantören. Det var i slutet av sextiotalet. 1968. Sen dröjde det bara någon månad så satt jag i samma korridor som Carl. Och vi fann varandra. Vi kom jävligt bra överens. Vi tyckte och tänkte ungefär likadant.

Sen kom den här konflikten...

- Konflikten... Ja, jag vet vad du menar... det var Geijeraffären. Ja, det är riktigt. Beklagligtvis var det så illa att genom att jag pratade med den där olyckan på DN försatte jag Calle i en situation som gjorde att han fick ta all skit. Men jag tror aldrig han var riktigt blodigt förbannad på mig.

Men du försvann från RPS?

- Jag åkte ut på arslet. Och han blev landshövding. Sen skrev jag "Grisfesten". Och så var jag plötsligt tillbaka på banan.

Skulle du själv bli en bra polis?

- Tja, jag tror jag skulle bli en hygglig mordutredare faktiskt. Jag kan ju en jävla massa om materien. Jag ser sånt där som är konstigt. Jag har en förmåga att rekonstruera skeenden. Jag kan en massa om kriminalteknik. Sånt skulle nog funka. Men jag tror att jag skulle bli en ganska klen trafikpolis. (Skrattar.) Jag kan ju fan knappt köra bil på ett begripligt sätt.

- Fast jag har aldrig haft den åstundan. Jag har alltid tycks den moraliska biten är skitjobbig. Jag är intresserad av att ta reda på saker.

Har du alltid pratat som du gör?

- Ja, det har jag gjort. Det finns det bevis på. Jag lät precis så här när jag gick i gymnasiet och var med i "Vi som vet mest".

Men du kanske inte lät lika butter som du gör nu?

- Det är möjligt. Det gör jag nog för att hålla folk på avstånd. Det är så jävla många som vill vara kompis med mig, vet du.

FÖRKLARINGAR.

"Vi som vet mest" var ett populärt radioprogram där lag från landets gymnasieskolor tävlade mot varandra i allmänbildning. 1963 ersattes det av "Vi i femman".

Göran Elwin var docenten i juridik som slog sig på journalistiken och bland annat ledde tv-programmet Studio S. En person med drag av Elwin förekommer i Leif GW Perssons roman "En annan tid, ett annat liv" (2003).

Volatil betyder rörlig eller flyktig, och brukar vanligtvis användas i börssammanhang.

Persistent betyder att någonting är långlivat.

Inkapacitering är att ta ifrån någon möjligheten att begå brott, till exempel genom fängelse.

Astrid Kristensson (1917-2000) var riksdagsman för moderaterna och under många år partiets talesman i rättsfrågor – fast justitieminister fick hon aldrig bli.

Carl Persson var rikspolischef 1964-1978.

Geijeraffären (eller *Bordellaffären*) kan man läsa om i Carl Perssons och Anders Sundelins "Utan omsvep" (1990). Leif GW Perssons "Grisfesten" (1978) handlar bland annat om en minister som går på bordell.

Anders Sundelin har skrivit en bok som heter "När knarket kom till stan" (1987)

Anders Sundelin

Narkotikafrågan 2/2007